

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 1288/2021
22.03.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Јелице Бојанић Керкез председника већа, Весне Станковић и Радославе Мађаров, чланова већа, у парници тужиоца Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање, Београд, чији је пуномоћник Милош Пејовић, адвокат из ..., против тужене Специјална болница за рехабилитацију Бујановачка Бања, чији је пуномоћник Миле Ристић, адвокат из ... и Републике Србије, чији је заступник Државно правобранилаштво, Одељење у Лесковцу, са умешачем на страни тужиоца – Удружење синдиката пензионера у Београду, чији је пуномоћник Славиша Мрдаковић, адвокат из ..., ради утврђења, одлучујући о ревизији тужене Републике Србије изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 6292/18 од 10.03.2020. године, у седници већа одржаној 22.03.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужене Републике Србије изјављена против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 6292/18 од 10.03.2020. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Бујановцу П 289/18 од 27.06.2018. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди да је по основу новчаних улагања у изградњу непокретности стекао право својине на објектима тужене Специјалне болнице за рехабилитацију Бујановачка Бања, на кп бр. ..., уписаним у Лист непокретности број .. КО ..., као и право коришћења припадајућег земљишта, што су тужени дужни признати и трпети, те да се дозволи тужиоцу да на основу ове пресуде у јавним књигама упише своје право својине и право коришћења припадајућег земљишта. Ставом другим изреке, одређено је да ће се по правноснажности ове пресуде укинути решење Основног суда у Врању, Судска јединица Бујановац П 2659/10 од 09.04.2010. године, којим је усвојена привремена мера. Ставом трећим изреке, обавезан је тужилац да туженој Специјалној болници за рехабилитацију Бујановачка Бања исплати на име трошкова парничног поступка износ од 160.500,00 динара са законском затезном каматом од извршности до исплате. Ставом четвртим изреке, обавезан је тужилац да туженој Републици Србији на име трошкова парничног поступка исплати износ од 130.500,00 динара са законском затезном каматом од извршности до исплате.

Одлучујући о жалбама тужиоца и умешача, Апелациони суд у Нишу је након одржане расправе донео пресуду Гж 6292/18 од 10.03.2020. године, којом је, ставом

првим изреке, укинуо првостепену пресуду и пресудио тако што је делимично усвојио тужбени захтев тужиоца и утврдио да тужилац по основу новчаних улагања у изградњи непокретности има право својине са уделом од 1,27% на објектима тужене Специјалне болнице за рехабилитацију Бујановачка Бања, постојећим на кп бр. .. уписаним у ЛН број .. КО ... и са истим уделом право коришћења земљишта, што су тужени дужни признати и трпети да тужилац ово своје право упише у јавним књигама, док је тужбени захтев преко тако утврђеног удела до захтева да има право својине на објектима у целини и право коришћења земљишта преко досуђеног удела, одбио као неоснован. Ставом другим изреке укинуто је решење о одређивању привремене мере Основног суда у Врању, Судска јединица Бујановац П 2659/10 од 08.04.2010. године. Ставом трећим изреке, обавезан је тужилац да на име трошкова парничног поступка туженој Специјалној болници за рехабилитацију Бујановачка Бања исплати износ од 213.000,00 динара, а туженој Републици Србији износ од 183.000,00 динара, све са законском затезном каматом од извршности до исплате.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена Република Србија је благовремено изјавила ревизију, побијајући је у ставу првом изреке и у усвајајућем делу става другог изреке, због битних повреда одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 408. у вези са чланом 403. став 2. тачка 2. ЗПП („Службени гласник РС“ број 72/11...18/20), Врховни касациони суд је оценио да је ревизија тужене Републике Србије неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности, а нема битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези са чланом 8, 229. и 231. ЗПП, на коју ревизија указује.

Према утврђеном чињеничном стању, правни претходник тужиоца Републичка заједница за пензијско и инвалидско осигурање радника Београд, дана 15.07.1975. године, донела је Програм развоја и унапређења инвалидске заштите и стварања материјалних услова за превенцију инвалидности, рехабилитацију и запошљавање инвалида рада у периоду од 1976. године до 1980. године. У том периоду било је предвиђено финансирање и изградња низа објеката који би у функционалном смислу могли остварити сврху програма, превенцију инвалидности и рехабилитацију инвалида рада. Ради реализације тог програма Скупштина самоуправне интересне заједнице пензијског и инвалидског осигурања радника у Београду донела је, дана 06.12.1977. године, одлуку којом је доделила Скупштини Општине Бујановац, без обавезе враћања, износ од 1.400.000,00 динара, за израду пројектног задатка, идејног и главног пројекта, као и за радове око снимања и геомеханичког испитивања земљишта, а све у циљу изградње Центра за општу рехабилитацију у Бујановачкој бањи. Због наведеног, између правног претходника тужиоца и Скупштине Општине Бујановац, дана 06.12.1977. године, закључен је уговор о обезбеђењу материјалне основе за унапређење инвалидске заштите, превенције инвалидности и рехабилитације, којим је, између осталог, предвиђено да у случају да Скупштина општине не утроши наменски додељена средства, дужна је иста вратити заједници са каматом од 8%. Износ додељених средстава уплаћен је Скупштини Општине Бујановац дана 17.01.1978. године. Решењем Скупштине општине Бујановац – Секретаријата за привреду и

финансије од 12.03.1981. године, одобрено је Самоуправној интересној заједници за одмор и рекреацију радника из Бујановца, као инвеститору, извођење радова на изградњи стационара са рестораном у оквиру комплекса Бујановачке Бање, а одлуком Скупштине Општине Бујановац од 01.06.1984. године, основан је Завод за превенцију, рехабилитацију и лечење инвалида „Врело“ у Бујановачкој Бањи. Изградња стационара са рестораном у Бујановачкој Бањи трајала је од 1981. године до 1984. године Одлуком директора Републичког фонда пензијског и инвалидског осигурања радника у Београду од 29.06.2006. године, која је донета на основу одлуке Управног одбора Фонда од 06.06.2006. године, измењена је одлука Скупштине републичке заједнице пензијског и инвалидског осигурања радника од 06.12.1977. године, у тачки 1, тако што су брисане речи „без обавезе враћања“. Оваква одлука тужиоца била је последица најављивања приватизације одређених специјализованих болница и завода за рехабилитацију. С тим у вези је Влада Републике Србије Закључком од 21.02.2008. године препоручила Министарству економије и регионалног развоја и Агенцији за приватизацију да, пре покретања поступка приватизације рехабилитационих центара, односно специјалних болница у бањама, са Републичким фондом за пензијско и инвалидско осигурање споразумно уреди питање својине на спорним непокретностима. У ЛН број .. КО ... тужена Специјална болница за рехабилитацију Бујановачка Бања уписана је као носилац права коришћења на кп бр. .. и на објектима, а тужена Република Србија уписана је као власник те парцеле и објеката. Према усаглашеном налазу вештака економско-финансијске струке износ са којим је правни претходник тужиоца учествовао у финансирању израде идејног и главног пројекта за изградњу Центра за општу рехабилитацију у Бујановачкој Бањи од 1.400.000,00 динара, валоризован на дан вештачења 08.10.2019. године износи 7.568.738,34 динара. Када се тај валоризовани износ уплате стави у однос према вредности свих објеката првотужене на дан вештачења, чија вредност је 592.638.398,81 динар и спрам вредности земљишта – кп бр. .. КО ..., на којој су објекти изграђени, а чија вредност је 4.630.860,00 динара, произлази да вредност новчаног улагања правног претходника тужиоца у објектима и земљишту првотужене износи 1,27%.

Овако утврђено чињенично стање резултат је оцене доказа изведених од стране другостепеног суда, који је поступио у складу са одредбама члана 383. став 3. и 4. ЗПП и по својим овлашћењима укинуо првостепену пресуду и одлучио о тужбеном захтеву, применом члана 387. став 1. тачка 6. ЗПП. Пресудом другостепеног суда тужбени захтев тужиоца је делимично усвојен, јер је правни претходник тужиоца учествовао новчаним улагањем својих средстава у стварању, односно финансирању изградње објеката првотужене и то уплатом износа од 1.400.000,00 динара за израду пројектног задатка, идејног и главног пројекта и за радове око снимања и геомеханичког испитивања земљишта, због чега сразмерно висини тог свог новчаног улагања, у смислу члана 20. и 21. Закона о основама својинскоправних односа, има право сусвојине на изграђеним објектима и право коришћења земљишта са уделом од 1,27%, док је тужбени захтев тужиоца преко утврђеног удела, другостепени суд одбио као неоснован.

По оцени Врховног касационог суда, правилно је другостепени суд применио материјално право када је делимично усвојио тужбени захтев тужиоца, позивом на одредбе члана 20. и 21. Закона о основама својинскоправних односа.

Меродавни прописи важећи у време улагања средстава за изградњу спорног објекта био је Закон о удруженом раду, којим је у члану 245. било прописано да је

самоуправна интересна заједница, месна заједница, друштвено-политичка организација, друштвено-политичка заједница, односно друго друштвено правно лице, имало право располагања друштвеним средствима којима управљају радници и други радни људи у том друштвено-правном лицу, у оквиру овлашћења која су утврђена самоуправним споразумом, статуом или законом. Према члану 243. став 2. тог закона у остваривању права располагања друштвено-правна лица преносе друштвена средства на друга друштвено-правна лица, прибављају средства у друштвену својину од носилаца права својине, отуђују друштвена средства из друштвене својине, дају друштвена средства на привремено коришћење, замењују друштвена средства и по другим основама располажу друштвеним средствима.

Такође, важећи прописи у време улагања средстава за изградњу спорних објеката били су Закон о пензијском и инвалидском осигурању („Сл. гласник СРС“ број 51/72, са каснијим изменама) и Статут Републичке заједнице ПИО радника Београд („Сл. гласник РС“ број 1/73). Чланом 70. став 1. тачка 2. и 3. наведеног закона, било је прописано да се из средстава Заједнице подмирују расходи за рехабилитацију и запошљавање инвалида рада и деце инвалида и унапређивање инвалидске заштите и превенције инвалидности у складу са достигнућима савремене науке. Чланом 71. истог закона, било је одређено да се средства за пензијско и инвалидско осигурање обезбеђују из доприноса из личног дохотка радника, доприноса из дохотка организација удруженог рада, средстава Републике, камата на уложена средства и осталих прихода. Према одредбама чл. 161. став 1. и 162. тачка 2. и 3. Статута Републичке заједнице ПИО, Скупштина као највиши орган Заједнице била је овлашћена да утврђује програм мера за унапређење заштите осигураника у оквиру заједнице, одређује политику коришћења средстава и стара се о правилном остваривању права осигураних лица и рационалном пословању фондова, економичном трошењу средстава и рентабилном улагању расположивих средстава, као и да обезбеђује услове за спровођење рехабилитације и запошљавање инвалидних лица уз обезбеђење материјалне основе за унапређење инвалидске заштите, рехабилитацију и превенцију инвалидности.

У складу са законским и статутарним овлашћењима Скупштина заједнице је 15.07.1975. године донела Програм развоја и унапређења инвалидске заштите и стварања материјалних услова за превенцију инвалидности, рехабилитацију и запошљавање инвалида рада у периоду од 1976. до 1980. године. На основу одлуке скупштине правног претходника тужиоца закључен је посебни уговор у ком је наведено да се новчана средстава у опредељеној висини додељују без обавезе враћања, али уз обавезу да буду утрошена наменски са последицом да у случају кршења те обавеза буду враћена заједно са каматом. Сходно томе, улагање тужиочевих новчаних средстава је извршено строго наменски, искључиво у циљу превенције инвалидности и рехабилитације тужиочевих осигураника.

Правни претходник тужиоца је у складу са тада важећом законском регулативом (одредбама чл. 243. став 2. и 245. Закона о удруженом раду, као општег прописа и чл. 70. и 71. Закона о пензијском и инвалидском осигурању као посебног прописа), имао право располагања друштвеним средствима и могао је стицати право коришћења на средствима у друштвеној или државној својини. У време извршених улагања друштвено-правна лица нису могла да стичу својину. Закон о основним својинскоправним односима („Сл. лист СФРЈ“ број 6/80), према којем се право својине стицало по самом закону и на основу правног посла, ступио је на снагу после усвајања

програма тужиочевог правног претходника, којим је предвиђено и по којем је извршено финансирање и изградња објеката намењених превенцији инвалидности и рехабилитацији тужиочевих осигураника. Закон је првобитно регулисао само стицање својине физичких и грађанско-правних лица. Ступањем на снагу Закона о изменама и допунама овог закона („Сл. лист СРЈ“ број 29/96 од 26.06.1996. године), омогућено је стицање права својине на покретним и непокретним стварима и друштвеним правним лицима (новелирани члан 1. и 9. Закона). Основи за стицање права својине на непокретним стварима прописани су одредбама члана 20. до 26. Закона о основама својинскоправних односа. Одредбом члана 20. став 2. ЗОСПО, прописано је да се право својине стиче и одлуком државног органа на начин и под условима одређеним законом. Одредбом члана 21. овог закона, предвиђено је да се по самом закону право својине стиче, између осталог, и стварањем нове ствари као и грађењем на туђем земљишту.

Правни претходник тужиоца, као друштвено правно лице, након 1996. године и измена Закона о основним својинскоправним односима, под новим називом Закон о основама својинскоправних односа, могао је да стиче право својине у складу са уделом средстава које је уложио у изградњу. Према утврђеном и неспорном чињеничном стању спорни објекти изграђени су уз учешће уложених тужиочевих средстава. Својински спор поводом улагања тужиочевих средстава у изградњу објеката Специјалне болнице за рехабилитацију Бујановачка Бања, настао је поводом најављеног поступка приватизације. С тим у вези Управни одбор тужиоца је још 06.06.2006. године донео одлуку о изменама закључака и одлука скупштине његовог правног претходника, изменом тих аката располагања новчаним средствима у виду бесповратног давања и брисањем одреднице уговора „без обавезе враћања“. Уложена средства у изградњу и опремање спорних објеката, као специјализоване установе, представљају средства тужиочевих осигураника у смислу одредаба Закона о пензијском и инвалидском осигурању и Закона о доприносима за обавезно социјално осигурање („Сл. гласник РС“ број 84/2004...7/2012 – чл. 2. и 3). Средства која користе организације обавезног социјалног осигурања, као ни ствари стечене на основу тих средстава, нису могли представљати средства Републике Србије, како је то било изричито прописано одредбом члана 1. тачка 2. подтачка 3. Закона о средствима у својини Републике Србије („Сл. гласник РС“ број 53/95...101/2005). Одредбом члана 3. став 2. сада важећег Закона о јавној својини („Сл. гласник РС“ број 72/2011...153/2020), прописано је да се под јавном својином не сматрају ствари обавезног социјалног осигурања.

Имајући у виду порекло наменски уложених и искоришћених средстава за изградњу спорних објеката, као и да је њиховом изградњом и коришћењем остварен заједнички циљ тужиоца и тужене Специјалне болнице за рехабилитацију Бујановачка Бања, а то је превенција инвалидности и рехабилитација инвалида, при чему ни тужиочев правни претходник, а ни тужена болница нису имали намеру стицања својине, што није било ни могуће према важећим прописима у време улагања новчаних средстава, Врховни касациони суд је закључио да је другостепени суд правилно одлучио када је делимично усвојио тужбени захтев тужиоца и у односу на право својине на објектима и у односу на право коришћења земљишта под објектима, потребног за употребу објеката, у уделу од 1,27%, који проценат представља вредност улагања тужиоца спрам укупне вредности објеката и земљишта.

Правилна је и одлука о трошковима поступка, јер је донета у складу са чланом 163. став 1-4, чланом 153. став 1. и 154. ЗПП.

Приликом доношења одлуке, овај суд је ценио остале ревизијске наводе, али је закључио да исти нису од утицаја на другачију одлуку, јер је другостепена пресуда донета правилном применом материјалног права.

Из напред изнетих разлога, применом члана 414. ЗПП, одлучено је као у изреци.

**Председник већа-судија
Јелица Бојанић Керкез с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**